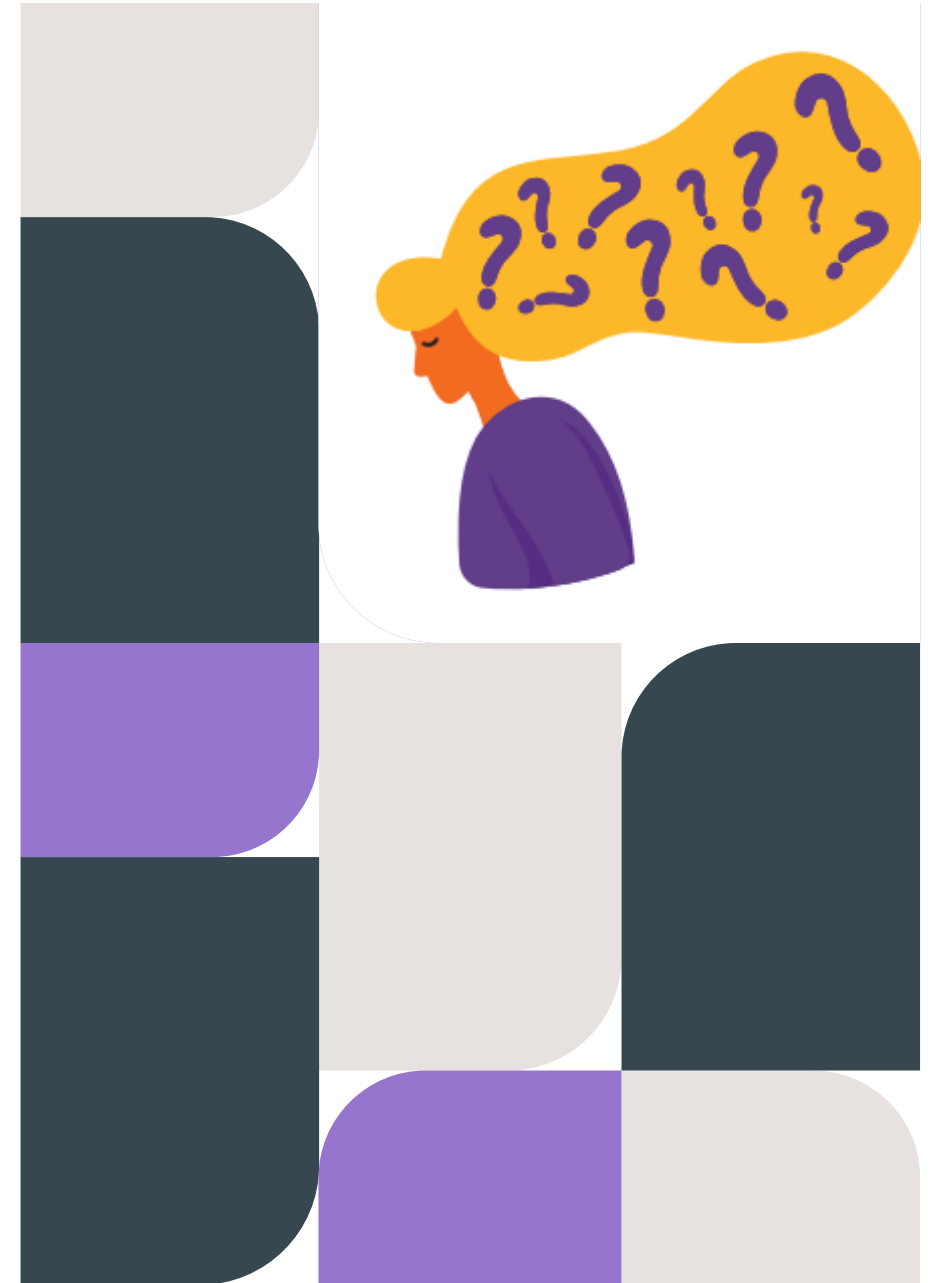

Utbildningsdag 1

SRHR på SiS

Pilotprojekt på SiS ungdomshem
Brättegården

Program

09:00 – 10:00 Inledning KSH

10:00 – 10:10 Paus

10:10 – 12:00 Föreläsning SMC Pilen

12:00 – 13:00 LUNCH

13:00 – 14:45 Fallbeskrivningar

14:45 – 15:00 Paus

15:00 – 15:45 Hemuppgift

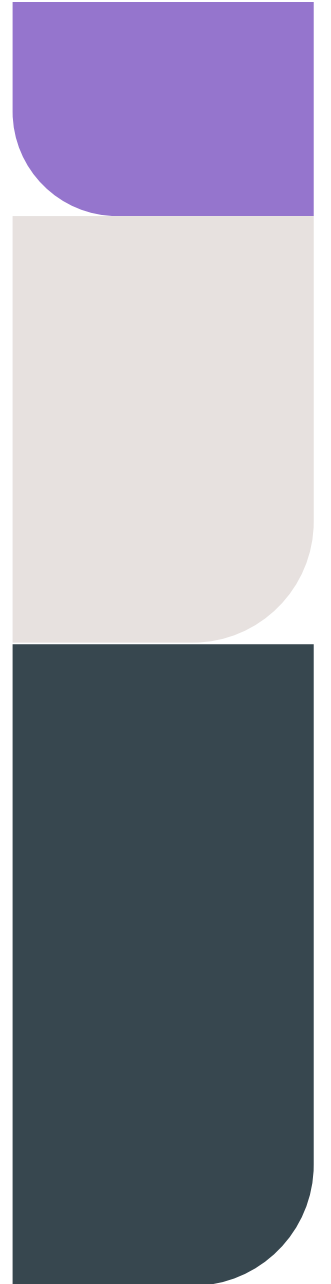
15:45 – 16:00 Avslutning

Uppdrag och målsättningar

Alla ungdomar placerade på SiS i Västra Götaland ska erbjudas likvärdig vård och hälsofrämjande insatser som bidrar till god sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR).

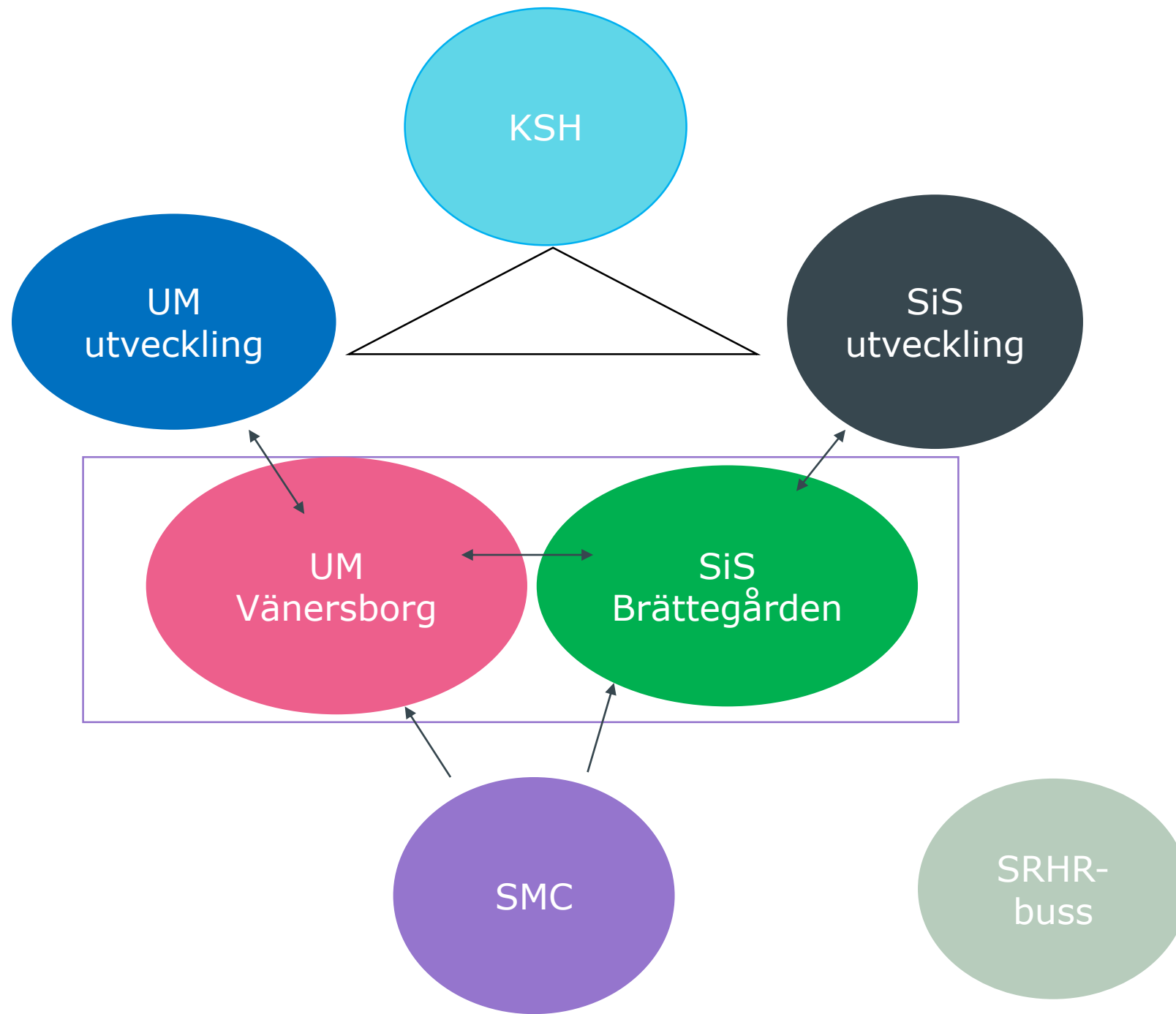
Öka tillgängligheten till vård och kunskap om SRHR för ungdomar på SiS ungdomshem, samt utbilda personal i SRHR och få till en långsiktig kunskapsintegrering i verksamheten.

Pilotprojekt på SiS ungdomshem Brättegården

Tre spår

1. **Vård för individer (konsultation och SEXIT) UM och SMC Pilen**
2. **Skolbesök i samarbete med UM**
3. **Kompetensutveckling**: webbutbildning, **dag 1** och dag 2.
  - Ökad kunskap och fler verktyg
  - Spridning av kunskap i verksamheten

Hög ohälsa inom SRHR-området

Resultaten från rapporten visar att det behövs tidiga insatser som når denna grupp unga där de befinner sig.

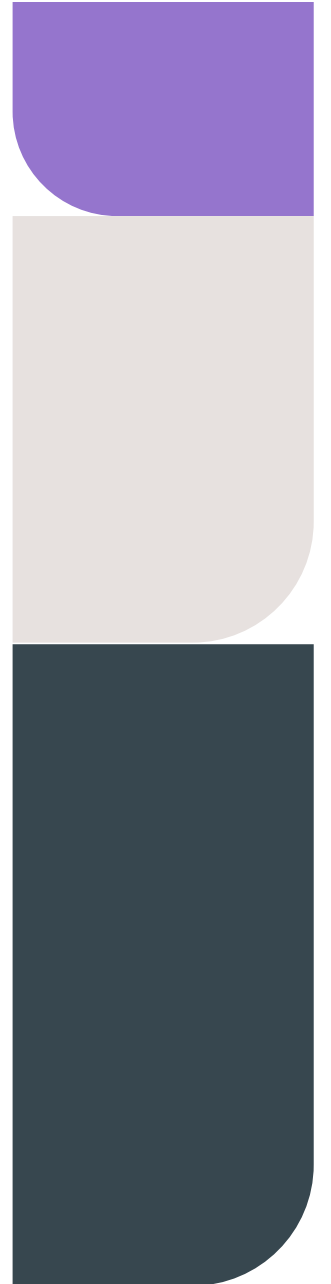
Folkhälsomyndigheten

Sexualitet och hälsa bland unga och unga vuxna inom statlig institutionsvård

En studie om kunskap, attityder och beteende bland unga och unga vuxna 16–29 år.

Lägesbild

- Tidig debutålder. Före 15 år: 71%.
  - Medelålder: ♀ 13 år & ♂ 14 år
- STI. Hade eller hade haft: klamydia 27%, hepatit C 13%
- Sex mot ersättning: 24%. Högre bland ♀
- Erfarenhet av fysiskt våld 50%
- Suicidtankar 56% (♀ 76%) suicidförsök 46%

Bikupor

- Vilka reflektioner väckte webbutbildningen?
- Vad tar du med dig?
- Hur kan du använda kunskapen?
- Något du vill ha mer av?

Film 1: Bemötande och saker att tänka på i samtal (SRHR Introduktion)

Film 2: Elevhälsans roll i elevhälsoarbetet (Elevhälsan och SRHR)

Film 3: Forskning om missbruk, uppbrottsprocesser (SRHR missbruk)

Film 4: Inkluderande sexualanamnes (SRHR för sjuksköterskor)

Film 5: Ungdomar och klienter och deras sexuella hälsa (SRHR introduktion)

Samtycke

- Reviderad sexualbrottslagstiftning
  - Bevisa att samtycke funnits under en sexuell akt – deltagandet är alltså frivilligt
  - Man behöver inte säga nej
  - Från 190 fällande domar år 2017 till 333 år 2019, en ökning med 75 procent.
- Tidigare lagstiftning krävde att gärningsmannen använt våld, hot eller utnyttja offrets särskilt utsatta situation
- Hur vet man om någon samtycker? Lagen specificerar ej
- Samtycke är inte enbart ett verbalt ja
- Ibland kan sex aldrig vara frivilligt
- Du har alltid rätt att ändra dig

RFSU materialet SUFA

SEXUAL UPPLYSNING FÖR ALLA

ETT METODMATERIAL

NEJ-SIGNALER

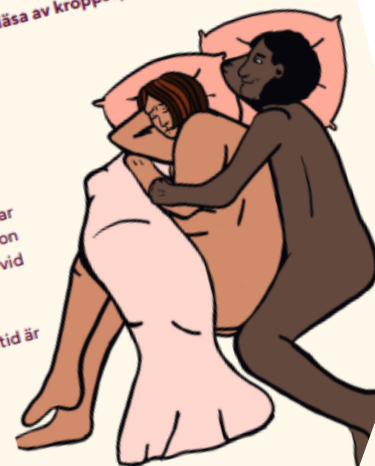
Syfte: Förstå koncepten nej-signaler, träna sig på att läsa av kroppsspråk och att få verktyg att med kroppsspråk kunna visa hur en känner sig.

JOX OCH ELI

Berätta att vi ska titta på bilder på Jox och Eli igen, men där någon av dem inte vill ha sex.

Visa bilderna på Eli och Jox där någon av dem visar nej-signaler. Fråga eleverna hur det syns att någon inte är sugen på den andra. Skriv upp på tavlan, vid sidan av ja-signalerna.

Avsluta med att avsaknaden av ja-signaler alltid är en nej-signal.

JA-SIGNALER

Syfte: Förstå konceptet ja-signaler, träna sig på att läsa av kroppsspråk och att få verktyg att med kroppsspråk kunna visa hur en känner sig.

JOX OCH ELI

Berätta att vi ska titta på tecknade bilder på två personer som vill ha sex med varandra.

Visa första bilden på Eli och Jox (Finns i metodhäftet). Fråga gruppen: Hur ser vi att Eli och Jox är sugna på varandra? Skriv upp elevernas svar på tavlan.

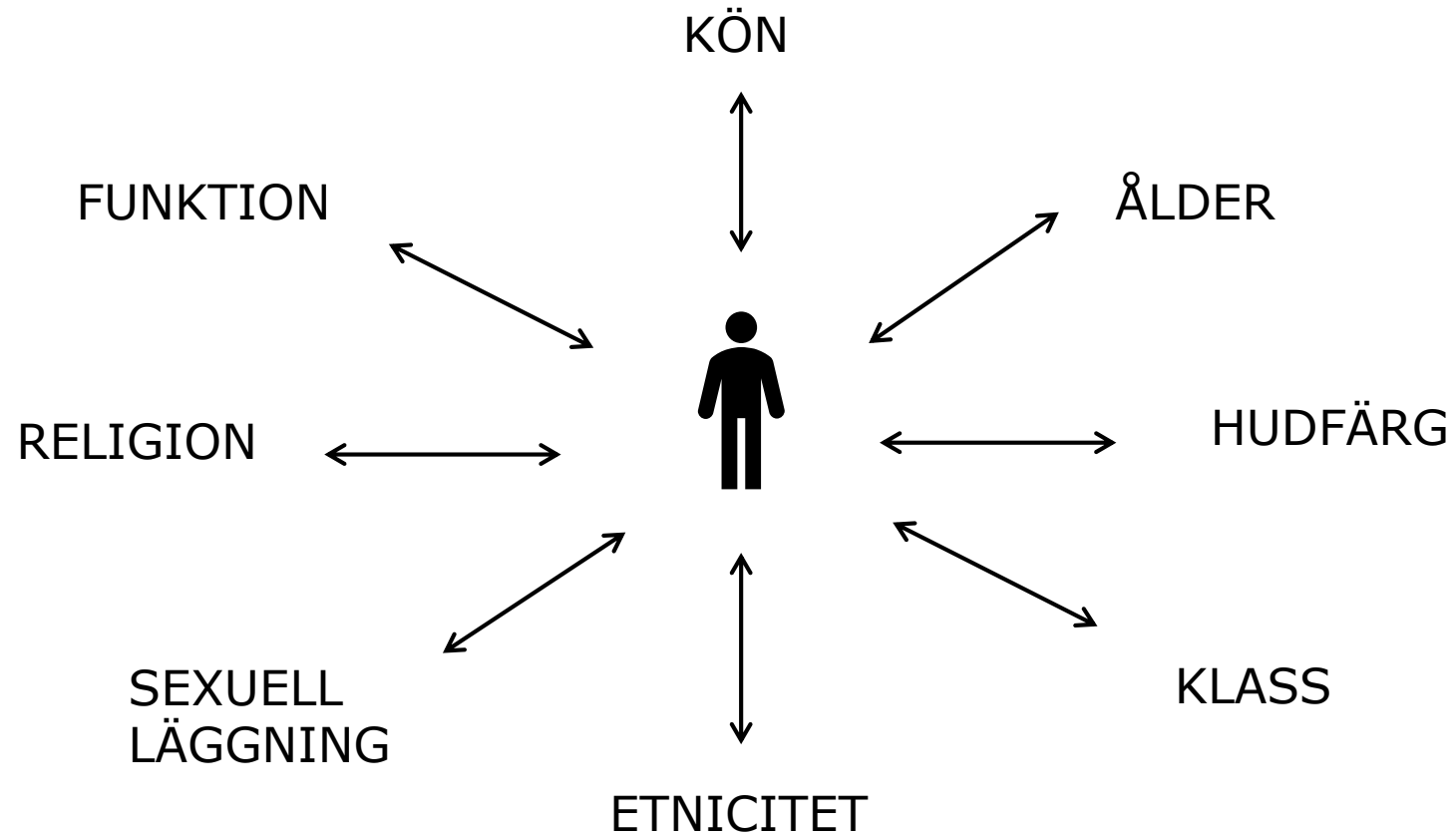
Fortsätt med att visa ytterligare någon bild där Eli och Jox ser sugna ut, och fråga eleverna hur de ser det.

Benämna att det eleverna har sammanfattat kallas Ja-signaler. Fråga gruppen om de har fler förslag på hur man kan visa "Ja".

Säg att vi nu ska visa hur det kan se ut på en person genom övningen "modellera ja-signaler".

Minoritetsstress – en konsekvens av vara minoritet/normbrytare

PAUS

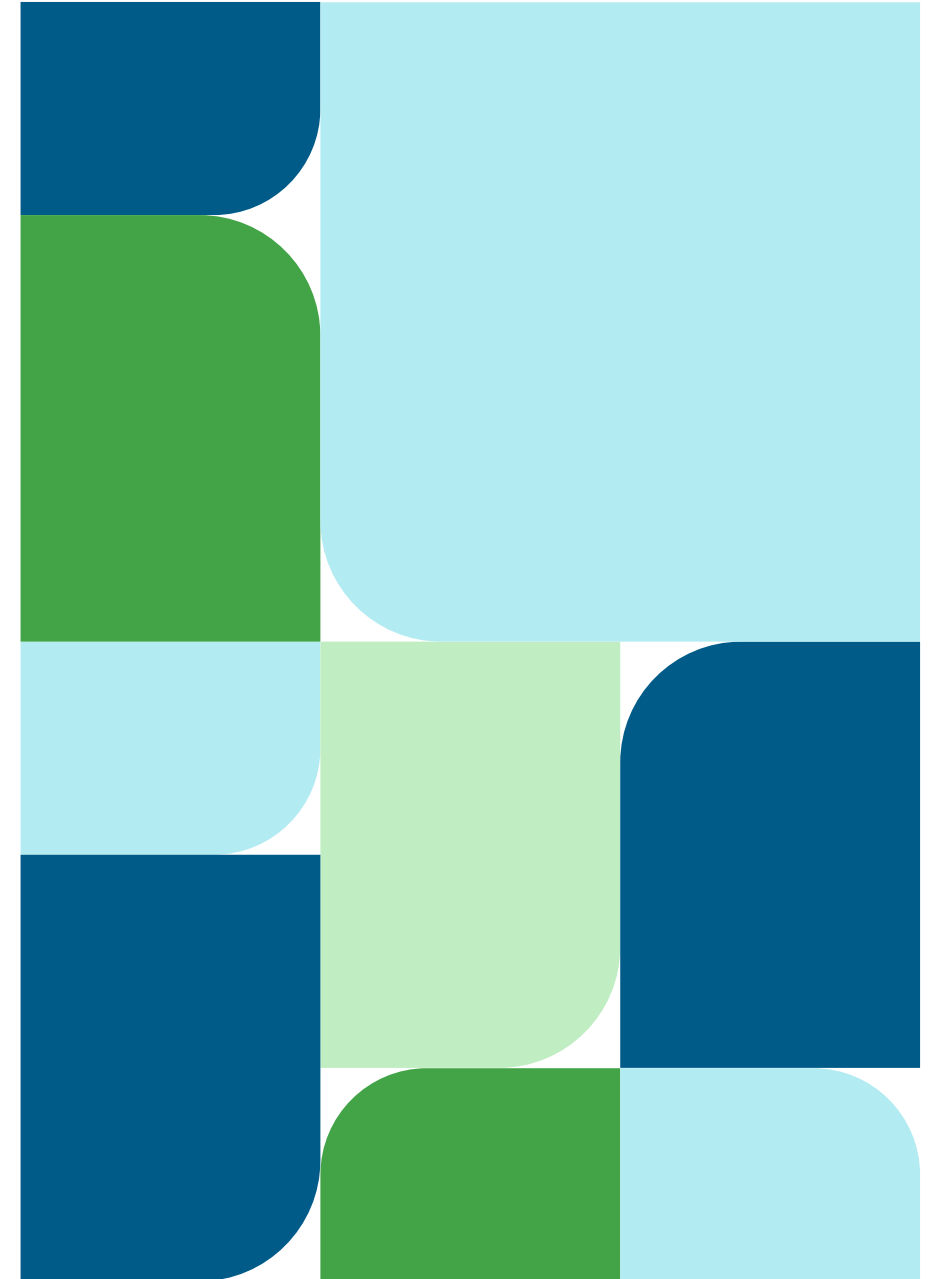
10:00 – 10:15

Sexuell riskutsatthet och sexuellt våld – förhållningssätt och omhändertagande på SiS

Charlotta von Mentzer SMC Pilen och
Göteborgs Universitet

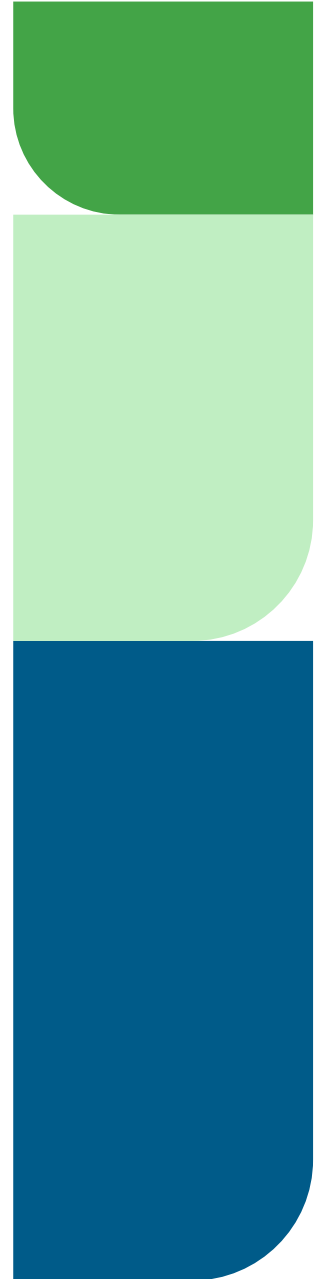
Eva Damberg SMC Pilen

Anneli Sundgren SMC Pilen

Upplägg

- Presentation
- SMC Pilen
- Sexuell riskutsatthet
- Sexuellt våld
- Sexuellt riskutsatta grupper
- Sexuellt reaktivt beteende
- Målgruppens erfarenheter och behov av vård och stöd
- Traumareaktioner
- Brygga över från en verklighet till en annan
- Motståndskraft hos personal
- Fallbeskrivningar

SMC Pilen –Lågtröskelverksamhet i samverkan

Specialiserad enhet för sexuellt riskutsatta personer från 13 år med erfarenhet av sexuellt våld

Barnmorskor med utbildning inom psykoterapi, sexologi, trauma
1,25 % tjänst fördelat på 4 personer

Klinisk verksamhet, Konsultation,
Handledning, Utbildning, Samverkan,
Utveckling och Forskning

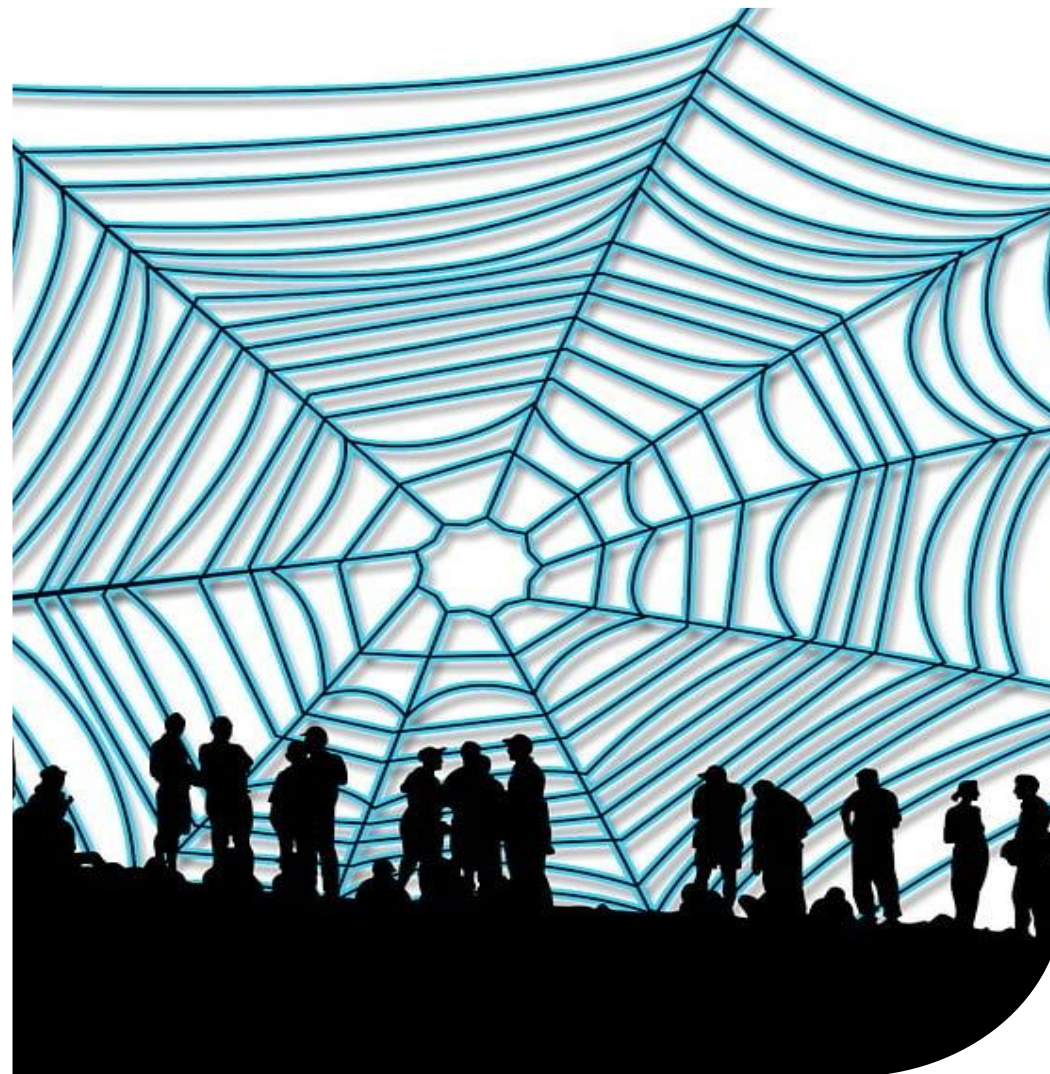
Nätverk och Samverkan

SMC Pilen hälso-och sjukvårdsrepresentant i:

- Nationella samordningen mot prostitution och människohandel/NSPM under Jämställdhetsmyndigheten
- Regionala POM nätverket under Länsstyrelsen

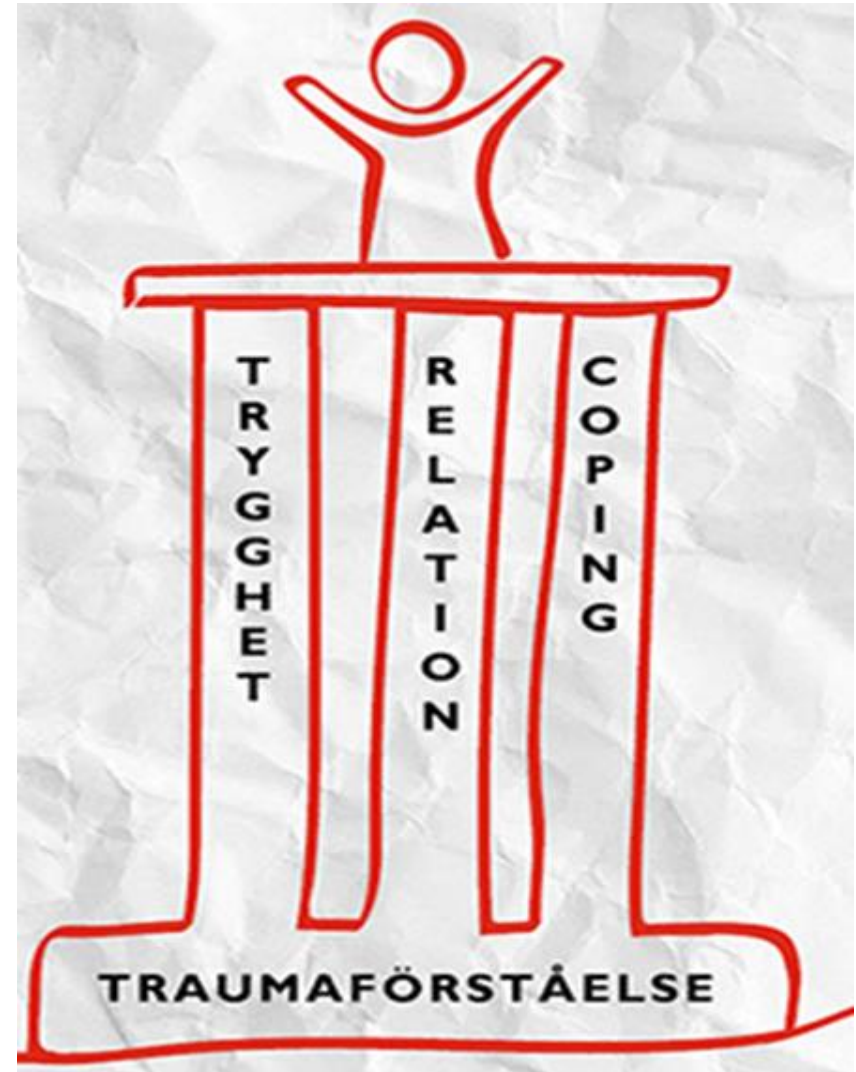
Samverkan och patienthänvisningar från:

- Beroendevården för unga och vuxna
- BUP
- UMO
- Socialtjänst
- Mika mottagningen
- HVB och SiS boenden
- Tjej- och Kvinnojourer
- Ideella verksamheter tex Rosenlundsstödet, Räddningsmissionen

Traumamedveten omsorg

- Forskningsbaserat förhållningssätt utformat av australiensiska psykologerna dr. Howard Bath och dr. Diana Boswell. *Transforming Care*.
- Är ingen behandlingsform, utan en vägledning för förståelse, bemötande och ett förhållningssätt.
- Trygghet, relation och coping.
- Stabiliserande insatser, psykoedukation, hållande

Sexuell riskutsatthet och sexuellt våld

- Är ofta den "tårtbit" som fattas i insatser och planering

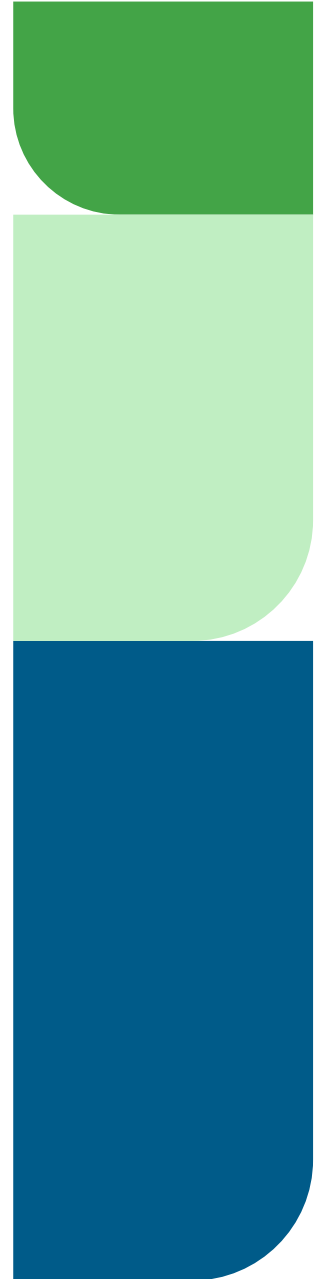
Omhändertagande på SMC Pilen

- Riskbedömning
- Kartläggning insatser, behov av stöd
- Handläggning sexuell och reproduktiv hälsa
- Traumafokuserat samtalsstöd kring sexuell riskutsatthet och erfarenhet av sexuellt våld
- Externa kontakter; andra vårdgivare, skolmentor, SIP möten, föräldrar, partner m.fl

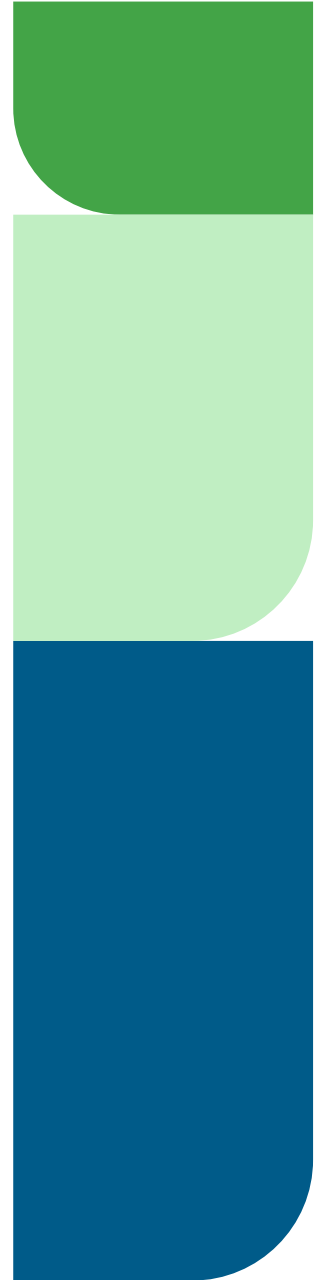
Sexuell riskutsatthet – ökad risk för:

- **Sexuell ohälsa** – STI, oönskad graviditet
- **Sexuellt våld:**
  - övergrepp/våldtäkt – även digitala
  - grooming
  - exploatering
  - sex mot ersättning/prostitution,
människohandel för sexuella ändamål

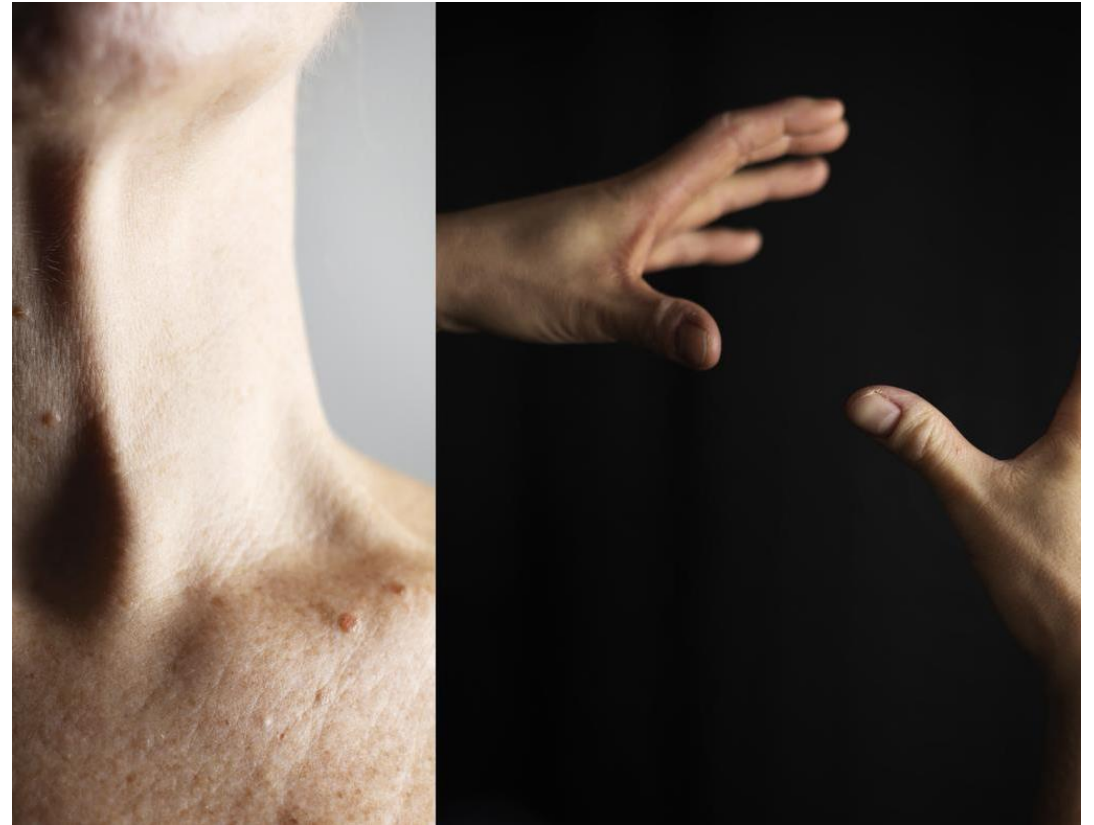
Sexuellt riskbeteende

- Tidig sexual-debut (< 14 år).
- Flera sexualpartners senaste året.
- Oskyddade sexuella kontakter (inget preventivmedel/kondom).
- Att utöva sex på ett sätt som utsätter individen eller sexpartnern för risker.

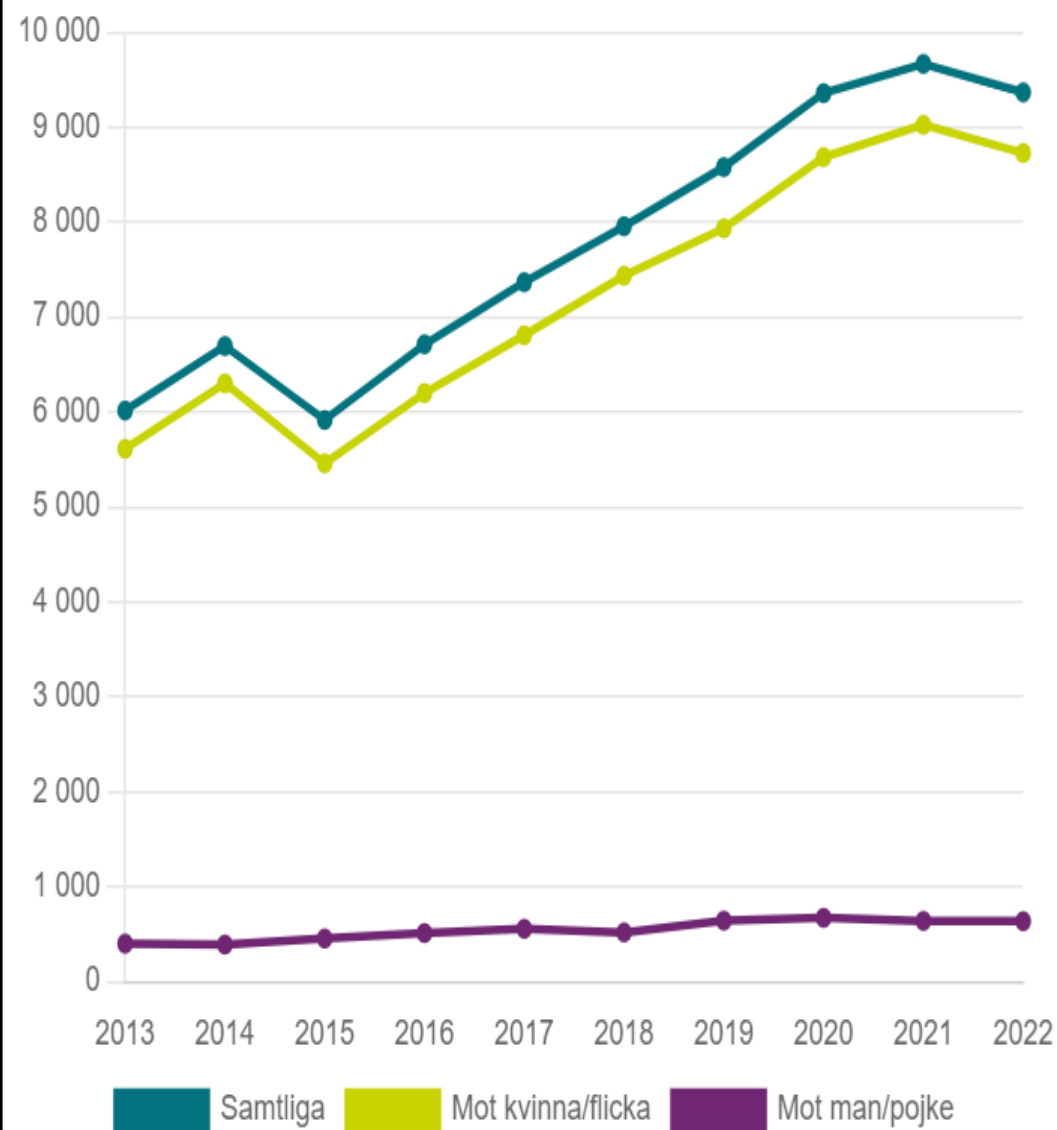
"Strypvåld", "Stryp sex", "Non-fatal strangulation"

- Ökande bland unga
- Influens från porr och BDSM
- Som lek: "Mellan himmel och jord", "The choking game"
- Mindre än 10 s kan leda till medvetslöshet. 15 s tömmer blåsan. Mindre än 5 min kan leda till döden.
- Strypning är en viktig riskfaktor för senare mordförsök och mord.

Litteratur tips: "Flickan på hotellet" av Katarina Wennstam

Anmälda våldtäkter

Sexuellt våld ökar

Våldtäkt mot barn

46% våldtäkter mot barn (0–17 år).
60 % ökning jämfört med 2013.

Digitala övergrepp ökar

Okända vuxna ökat från 6,3 % 2016 till
12,2 % 2022.

Jämnåriga ökat från 15,4 % 2016 till
21,3 % 2022.

En av fem har blivit en av fyra

22 000 barn och unga kan ha blivit utsatta för kommersiell sexuell exploatering

Unga, sex
och internet
EFTER #METOO

- om ungdomars sexualitet och utsatthet för sexuella övergrepp och sexuell exploatering i Sverige 2020/2021

Carl Göran Svedin, Åsa Landberg och Linda Jansson

Sexuellt riskutsatta

Barn och unga, flickor och kvinnor, HBTQI personer

Sårbarhets och riskfaktorer

Våld, Övergrepp, Omsorgssvikt, Mobbning,

Omhändertagande inom socialomsorg,
Hemlöshet/rymma hemifrån

Funktionsnedsättning, Psykiatrisk samsjuklighet

Substansberoende, Socioekonomisk utsatthet

Kopplingar till kriminella miljöer, nätverk

Migration, Heder

Reaktivt beteende

- Dåligt psykiskt mående och svårigheter att hantera svår ångest efter erfarenhet av trauma
- Utveckling av destruktivt beteende:

Skära, bränna sig

Ätstörning

Missbruk alkohol, droger

**Sälja sex, ha sex mot sin vilja,
destruktiva sexuella relationer**

Reaktivt beteende - Gränsöverskridande sexualiserat beteende:

- Verbalt
- Digitalt
- Fysiskt
- Överdrivet porrtittande
- Köpa sex
- Begå övergrepp

Mobbning – ökad risk för sexuellt våld

- Olika "sorters" mobbning i olika åldrar.
- Mobbning "sexualiseras" ofta i pre-pubertet/pubertet.
- "Expose konton" – tex på Snap/Instagram –olika "uppdrag" att utföra mot andra, kan innebära sexuella övergrepp som filmas och läggs ut.
- Ecpat Rapport 2023 **"Jag tittade bara, jag gjorde inget elakt"**

https://ecpat.se/wp-content/uploads/2020/12/Ecpat_Exposerapport_2023_uppslag_low.pdf

Kopplingar till kriminalitet

Ökad risk:

Både att bli utsatt för sexuellt våld och för att utsätta andra

Att bo i ett visst område, gå på viss skola, känna personer/ha syskon med kopplingar till gängkriminella

Starka kopplingar droger – sexuella övergrepp - sex mot ersättning

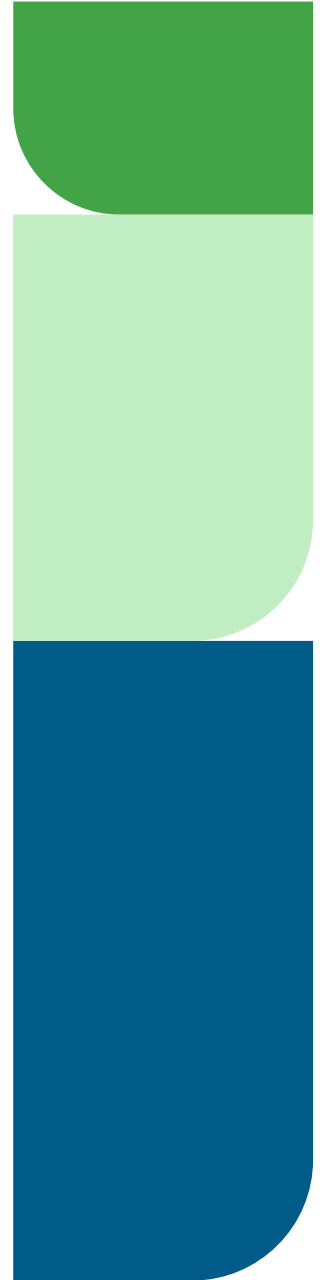

Tjejeers roll i gäng till stor del "osynlig"

- Sexualiserad roll i gäng –
"Sexing in", "Line up girls"
- Relationer till killar/män i gäng
som skydd, status
- "Clean skins"
- Ökat hinder för söka stöd och
vård pga rädsla/hot
- [Kvinnor utnyttjas för att reglera skulder
hos gängkriminella - DN.se](#)
- [Ingen talar om det sexuella våldet mot
kvinnor i den ...GP](#)
- [Forskaren: Tjejer utbildar sig för att
hjälpa gänget Gefle Dagblad](#)
- [Utsatta flickor lätta byten för gängen
Gefle Dagblad](#)
- <https://www.ksml.fi/uutissuomalainen/6377471>
- [Evelina är flickvän till gängkriminell i
Sverige – berättar om våld hot och
våldtäkt \(aftenbladet.se\)](#)

Kliniska erfarenheter tjejer i gängmiljö

- Starka kopplingar till droger och andra utsatthetsfaktorer – tex "hotellfester".
- Tvingade till att sälja sex efter våld, hot, utpressning
- Gruppvåldtäkt som betalning av skulder till gängkriminella
- Våldtäkter av gängkriminella som försvårar polisanmälan
- Misshandel/mordförsök efter vittnesmål mot gängkriminella
- Gängkriminella pojkvänner – sex som straff, tvingad ha sex med kompisar
- Såld för sexuella tjänster till gängkriminella på anstalter

Erfarenheter och behov av vård hos sexuellt riskutsatta personer med erfarenhet av sexuellt våld. En kvalitativ studie.

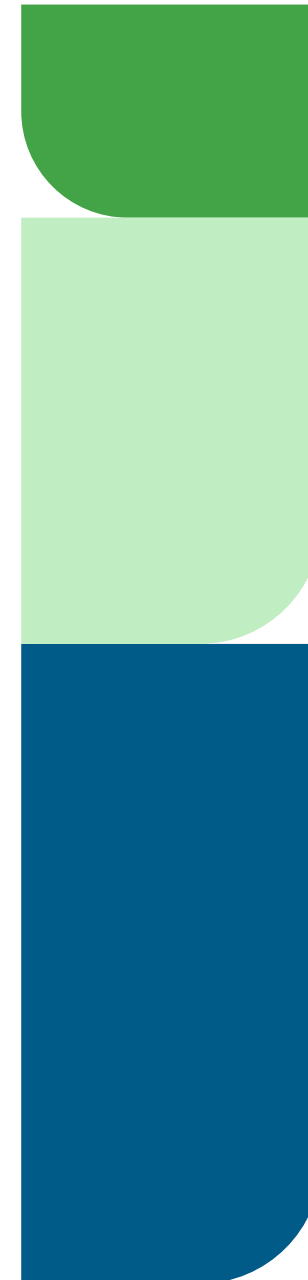
Syfte: Att beskriva erfarenheter och behov av vård hos sexuellt riskutsatta personer med erfarenhet av sexuellt våld.

Metod: Intervjuer med 21 sexuellt riskutsatta personer från 16 år (16 -59). 1 man, 17 kvinnor, 3 annat. 16 födda i Sverige, 5 med utländsk bakgrund.

Alla hade svåra tidiga erfarenheter av övergrepp, våld, mobbing mm. Samtliga hade varit utsatta för grovt sexuellt våld; incest, grooming, våldtäkter, prostitution, människohandel för sexuella ändamål.

Rekrytering: Novahuset, Talita, Child10, Unizon, Frälsningsarmén, Mika mottagningar, Mika Hälsa, SMC Pilen

Ref: Charlotta von Mentzer (2023) preliminära resultat

En annan verklighet

- Präglad av komplex problematik med våld, övergrepp, samsjuklighet, missbruk och kriminalitet

**Vården är inte anpassad
för de utsattas verklighet**

Det är 15 år av grooming, det tar ett tag att komma ut ur systemet. Den personen som jag trodde var jag, har visat sig var inte så utan det är ju den jag har varit tvungen att vara och den jag blev tvingad till att bli, för att överleva.

IP 27 år

"Hjärntvättad"

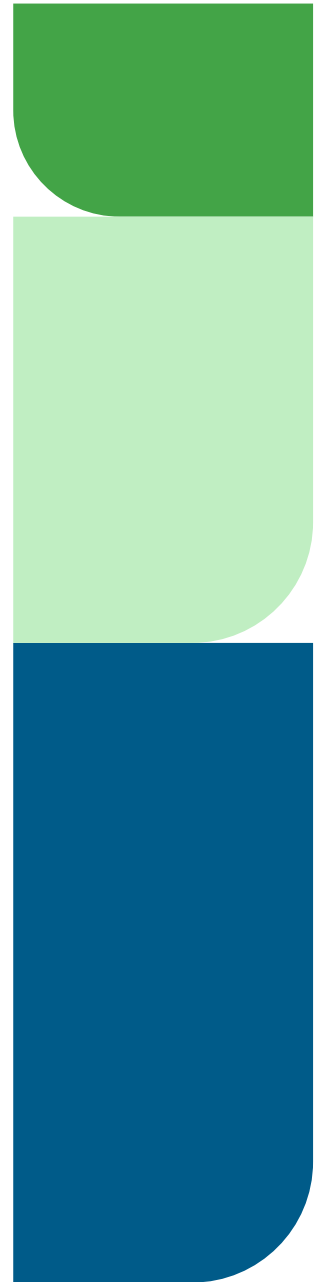
"Uppfostrad"

"Söndergroomad"

"Sektliknande"

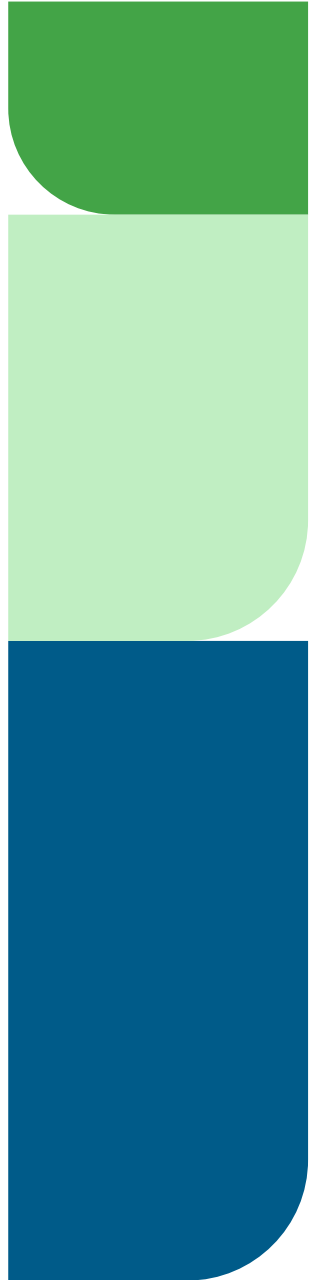
Att inte förstå det man varit utsatt för

*Och sen så såg jag inte det förrän jag var sexton att det var våldtäkt. Jag trodde det typ var skillnad om en pappa gjorde det. Att det inte var samma sak då. Sen hade det hållit på så länge så det var ju så normalt. **IP 23 år***

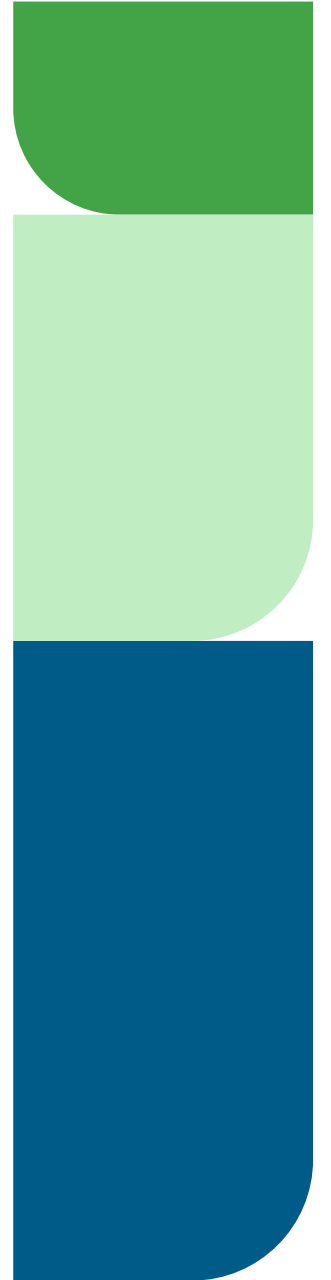
Att inte äga sin kropp

*Min kropp är inte min. Det kändes som att de tog ifrån mig min kropp. Och när jag tittar på min kropp så kan jag inte se den som min kropp. I stället ser jag bara vad de har gjort med den och det vill jag liksom inte bli påmind om. **IP 25 år***

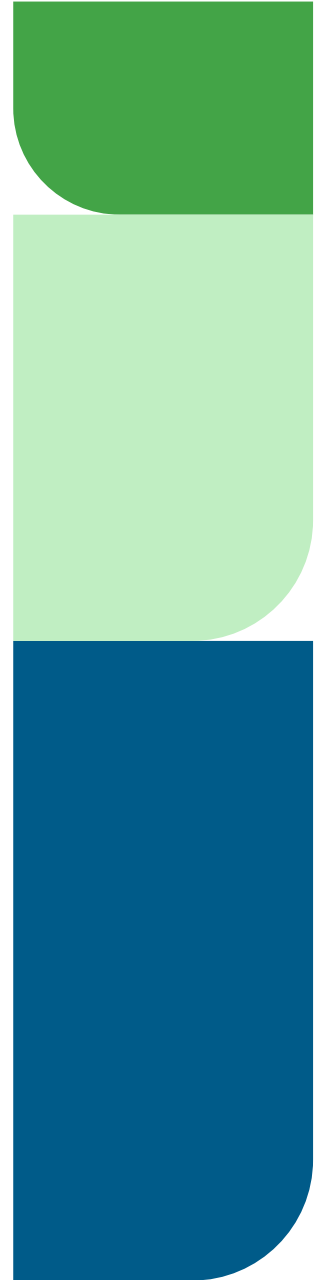
Att inte bli trodd och att inte bli sedd

*Hon trodde inte på att jag mådde dåligt, alltså psykologen eller socionomen, hon skrev i mina journaler "har en tendens att överdriva" men det gjorde jag absolut inte. Jag berättade inte mycket alls och det lilla jag berättade borde hon blivit orolig över. **IP 17 år.***

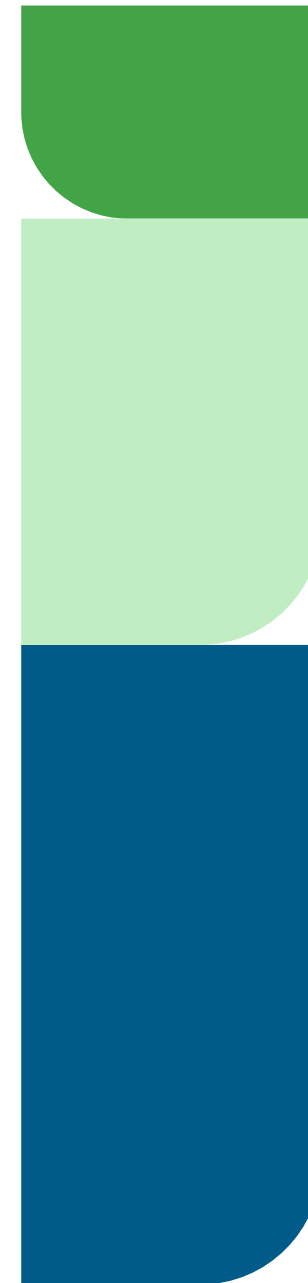
Att vara ett för stort problem för vården

*Folk visste ju inte hur de skulle göra med mig när jag var barn. Jag hade så mycket problematik, jag var missbrukare, jag var alkoholist, jag utåtagerade, jag var kriminell, jag var deprimerad, jag var psykotisk, jag hallucinerade, jag hade varit med om övergrepp, både fysiska och sexuella. Det var så mycket som pågick och i och med det var det ingen som egentligen ville ta emot mig, ingen som hade kompetensen för det. **IP 24 år***

Majoriteten hade kopplingar till kriminella personer/nätverk

*Så har jag liksom blivit gruppvåldtagen i Rinkeby, Västra Skoga. Det är blå linjen i Stockholm, så Västerort liksom, Tensta, Ljusta. De flesta bodde i de områdena, även Akalla och Husby. Det sjuka, jag är så chockad men en av dem som har våldtagit mig han var ledare för X som är en av de här kriminella gängen, han blev skjuten till döds. De har liksom tvingat in mig i portar, typ för vi hade ingenstans att vara, eller i källare. Hållit fast mig, filmat, tvingat mig att suga av dem. **IP 27 år***

Att bli förstådd

“Detta hade jag behövt”

- Fokus och insatser mot underliggande orsaker
- Att möta personal med kunskap kring sexuellt våld, trauma och komplex problematik.
- Att få hjälp med att förstå vad som har hänt och vad som är fel.

Att nå fram – världarna möts

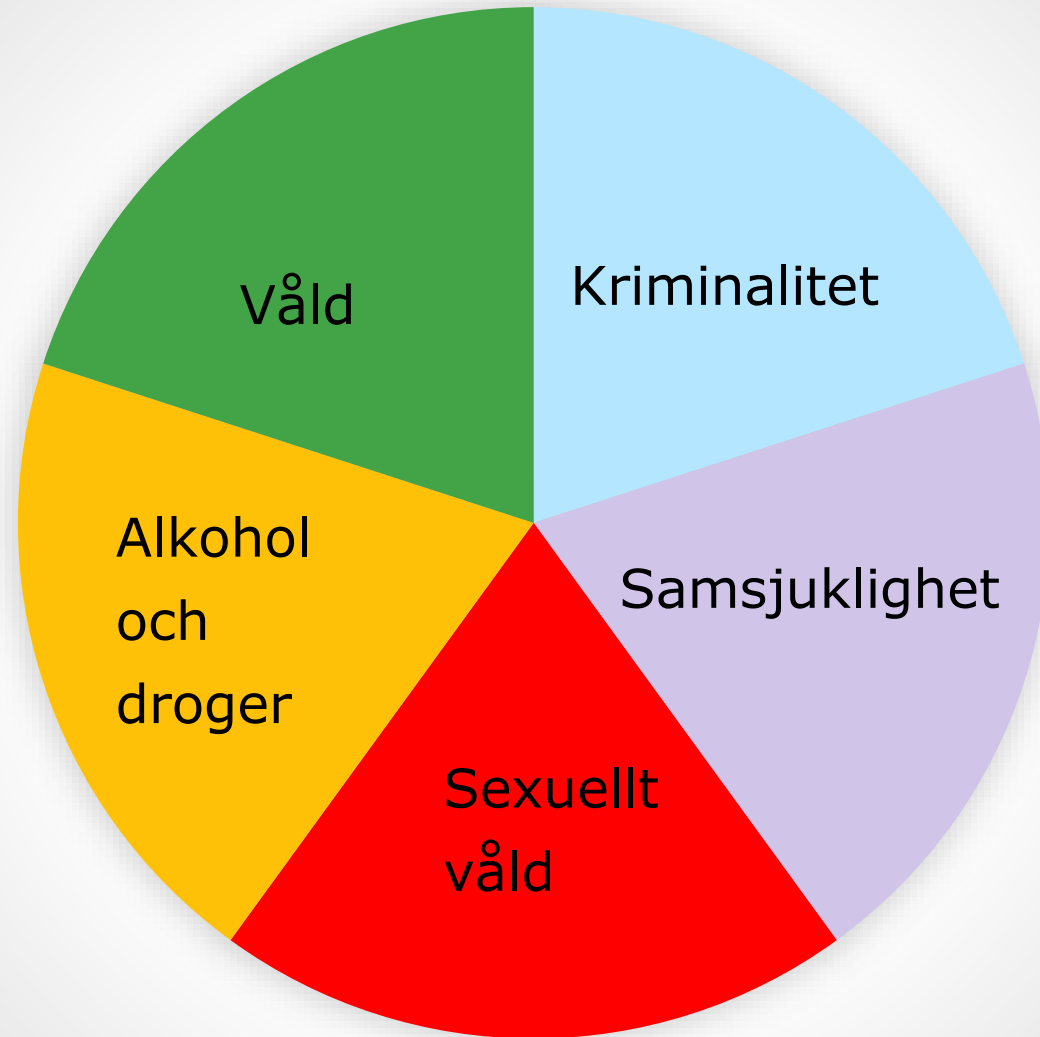

- "Du är inte ensam i det här, vi ser dig, det kommer att ordna sig".
- Att möta professionella som inte är rädda
- Få lov att landa på en trygg plats

**Vikten av att se och
förstå riskfaktorer och
reaktivt beteende för att
kunna göra en tidig
identifiering**

Helhetsgrepp

Se hela förloppet

Snabbt förlopp

Paus

Trauma reaktioner

PTSD symtom

Oro och ångest

Sömnsvårigheter, mardrömmar, nattskräck

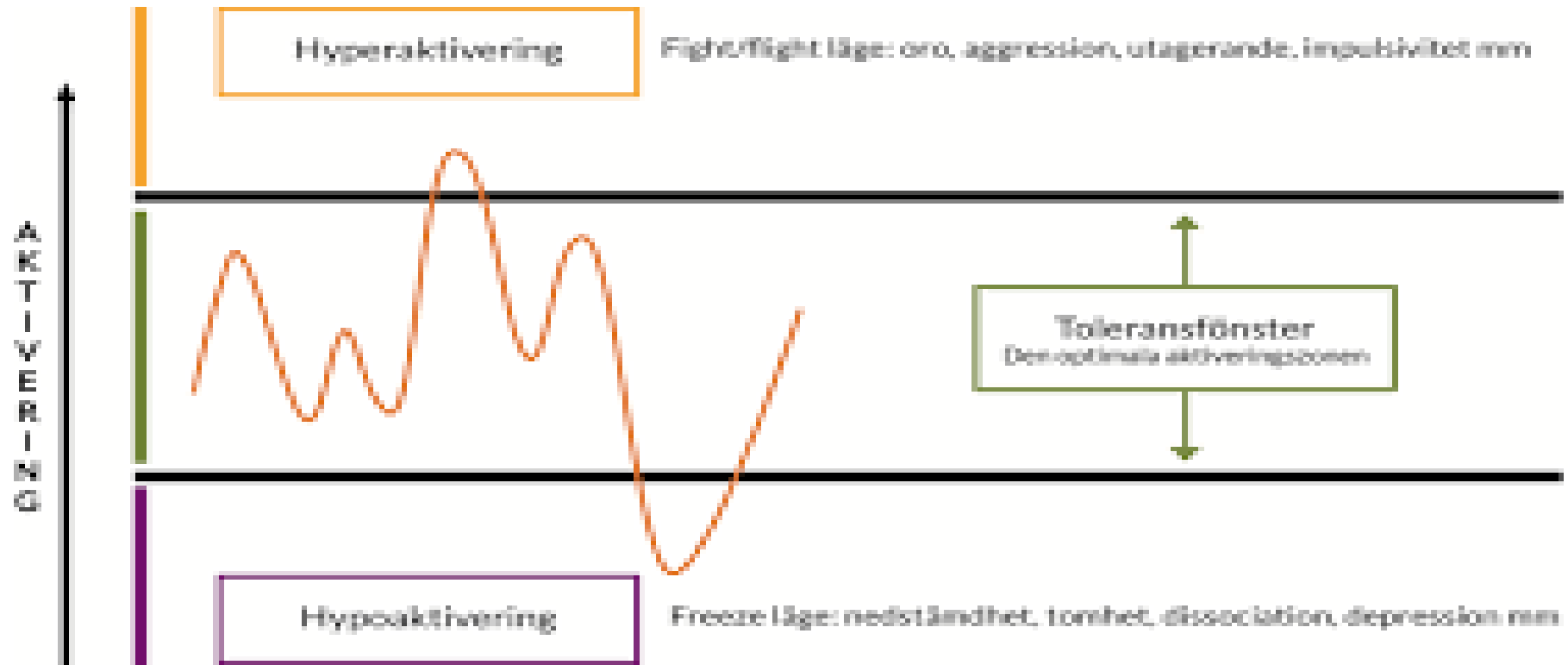
Kraftiga humörsvängningar

Panikångest, fobier

Svårt för sociala sammanhang, höga ljud, stressiga situationer

Kroppsliga symtom; illamående, smärta, domningar mm

Toleransfönstret

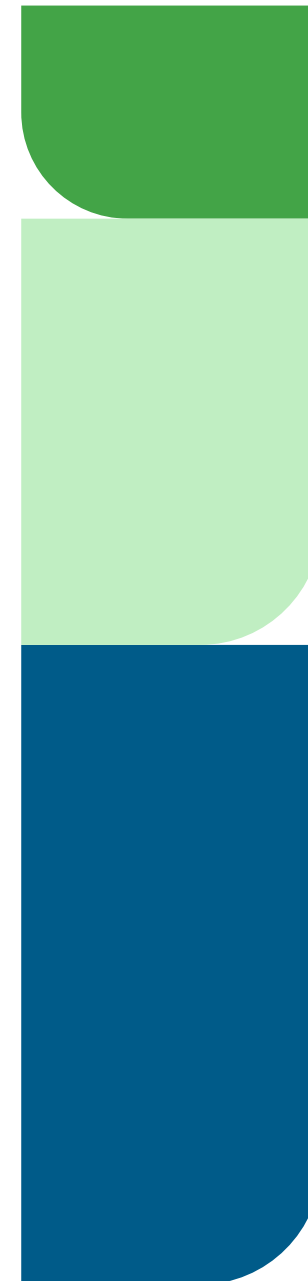
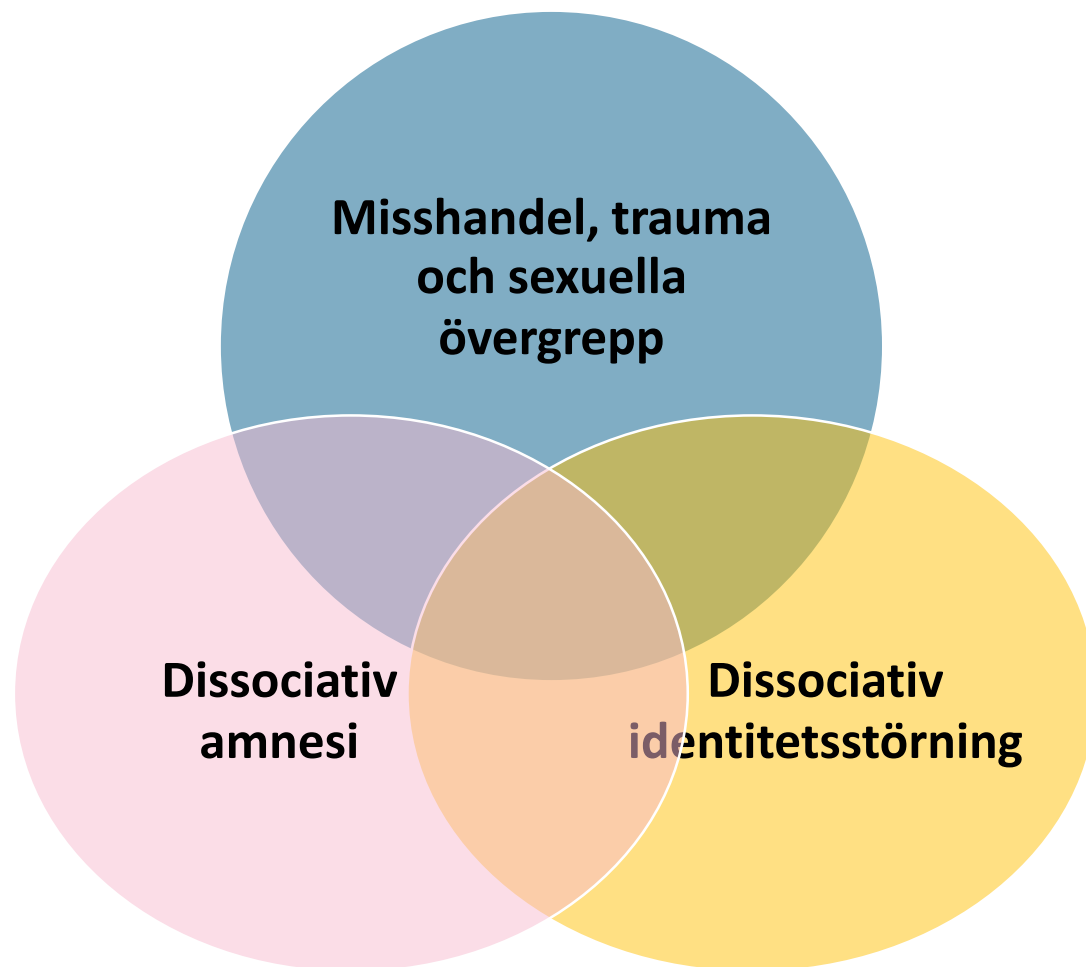
Dan O Nordanger

Dissociation

- **Dissociativ identitetsstörning** kallades tidigare för multipel personlighet.
- Man kan tappa kontrollen över sina egna handlingar
- Man kan få neurologiska symtom, till exempel i form av förlamning eller krampanfall, utan att det är något kroppsligt fel på nervernas funktion.

Starkt samband

Självskadebeteende

- **Nonsuicidal self-injury (NSSI)**- tex skära, bränna sig. Även missbruk av alkohol och droger, spel.
- **Sex as self-injury (SASI)** - sexuella kontakter som man inte är intresserad av, att utsätta sig för fysiskt våld och smärta, eller sälja sex.

Liknande orsaker/syfte:

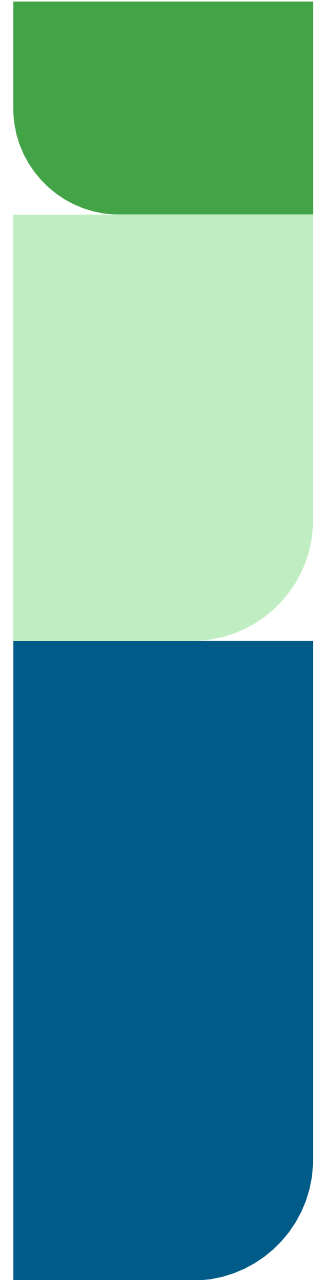
- Känsloregering; ångest, tomhet, avstängdhet
- Att känna något – även om det är smärta, ta kontroll, få uppmärksamhet, straffa sig, självhat mot egna kroppen
- Interpersonella orsaker som att få positiv eller negativ bekräftelse är vanligare orsak bakom SASI jämfört med NSSI

Ref: Jonsson et al., 2019; Taylor et al., 2018; Fredlund et al., 2020

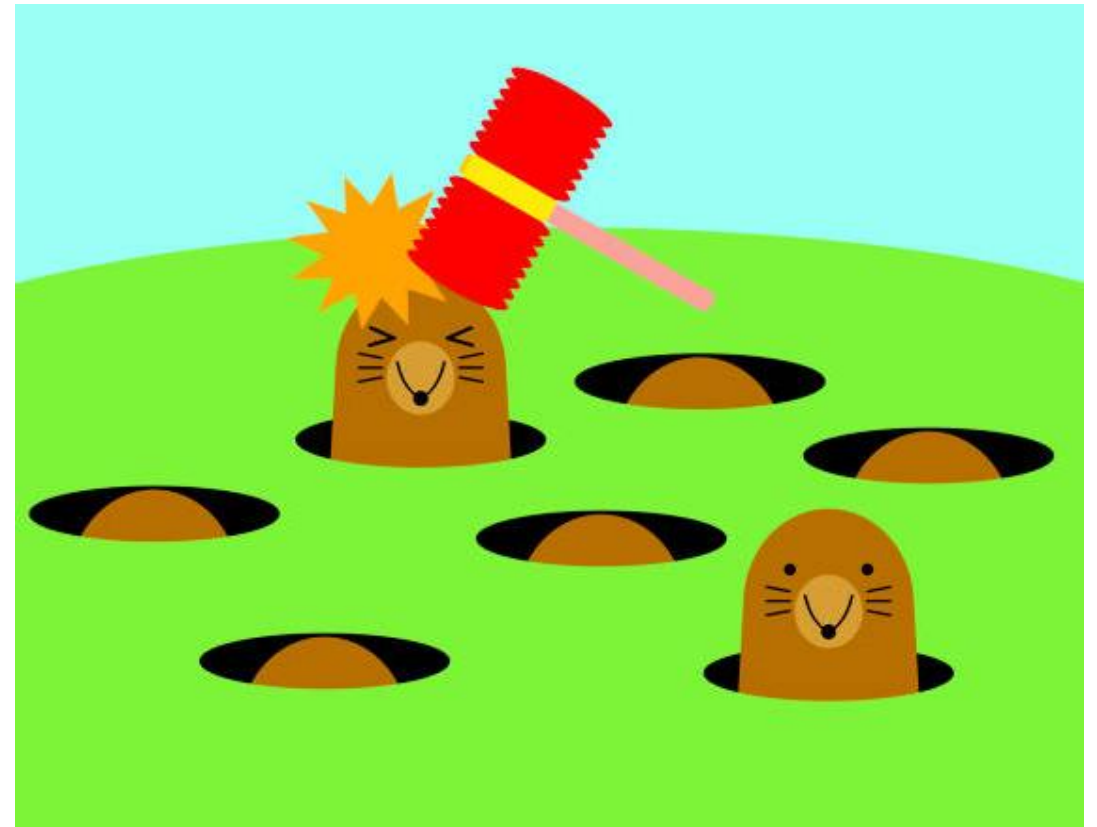
Komplexa samband mellan SASI och sexuellt våld

- SASI kan eskalera till sexuellt våld och tidigare erfarenheter av sexuellt våld kan leda till SASI – ond spiral
- normalisering av våld och förskjutning av gränser
- SASI är därför en riskfaktor för fortsatt utsatthet av sexuellt våld

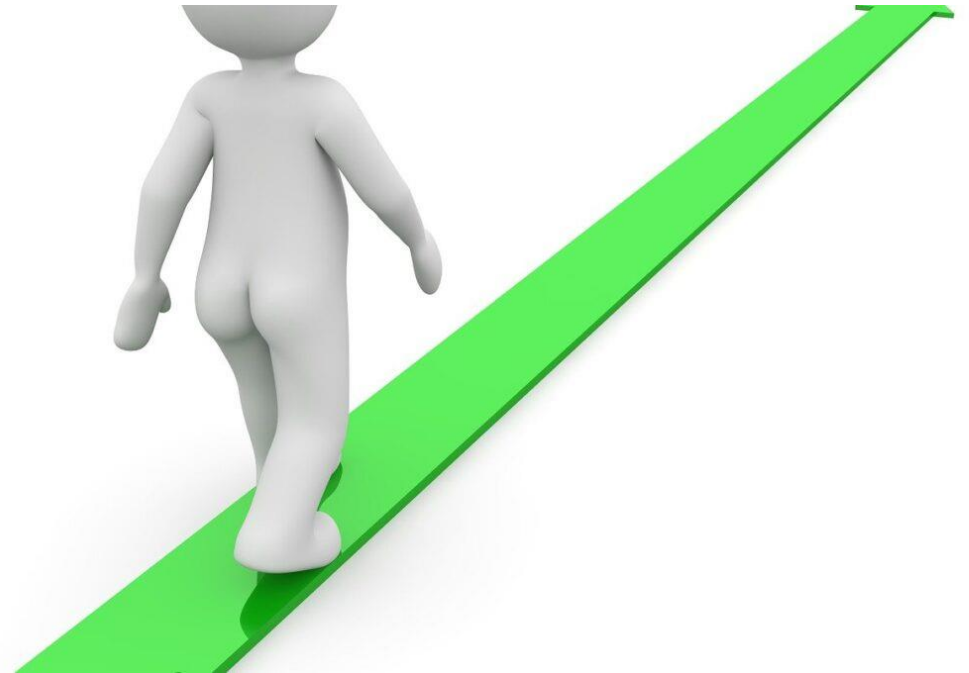
“Ta bort en så kommer det en annan”

Droger och självskadebeteende kan fungera som “överlevnadsstrategier” – om man tar bort en så kommer/ökar en annan.

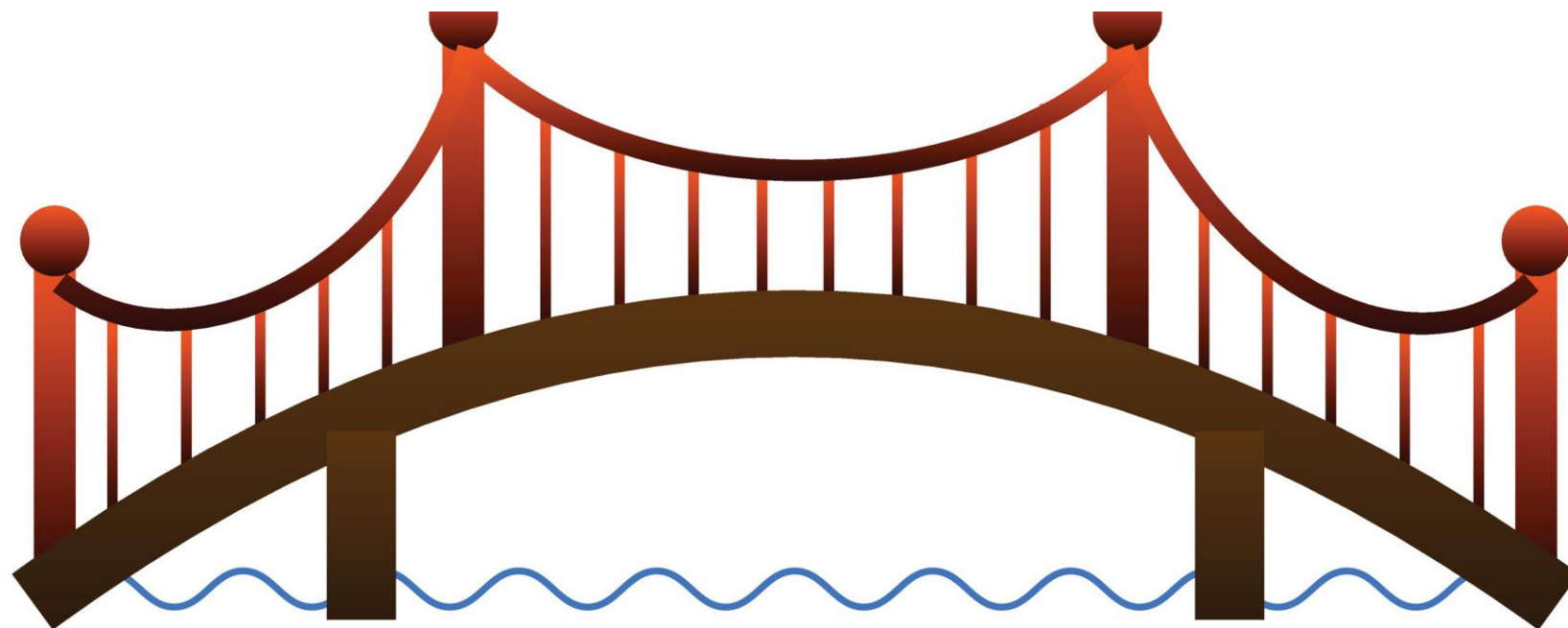

Målet

- Att lotsas från en verklighet till en annan
- Komma ut ur "hjärntvätten"
- Följa en normal utvecklingsprocess från barn till vuxen – "att flytta hemifrån och få ett eget bra liv".
- Få med sig egen kunskap och förståelse för vad som hänt och dess konsekvenser –
"Jag är inte galen"
"Jag är inte smuts" –
"Jag har ett värde"

Kan tiden på SiS vara en brygga över?

Två verkligheter

Hur lotsa över?

"Ett skitliv"

Våld

Hot

Övergrepp

Droger

Försvarsberedd

Identitet som "hora"

"Värdelös"

"Ett svart hål"

Tomhet

Försvarslöshet

"Ingen"

Visa på kunskap om de utsattas verklighet

- Signalerar trygghet och att det är talbart.
- Personen kan "få" något innan den förväntas "ge" något.

Att ge tydliga konkreta exempel och berättelser

*"Så här kan det gå till.... Känner du igen dig i det?",
"Många unga berättar om....Har du varit med om något liknande?"*

"Ett skitliv"

Förmedla kunskap om sexuellt våld

- **Kunna berätta om sexuell riskutsatthet, hur allt hänger ihop och om normalisering, ”hjärntvätt”**
  - Samband med psykisk ohälsa, droger, mobbing, gängkriminalitet, våld
  - ”Hårt sex”, ”strypsex”, ha sex i utbyte mot ersättning, sex som straff
  - Samtycke, vad som är övergrepp och vad som är sex

Förklara hela förloppet

”Ett svart hål”

Förmedla hopp

- Kanske det går att fylla det ”svarta hålet”?
- Vad kan finnas att vilja ta med sig från den ”andra verkligheten”?
Fanns det något bra i ”skiten”?
Vad vill man ”packa ned”?
  - Styrka?
  - Överlevnadsinstinkt?
  - Relationer?

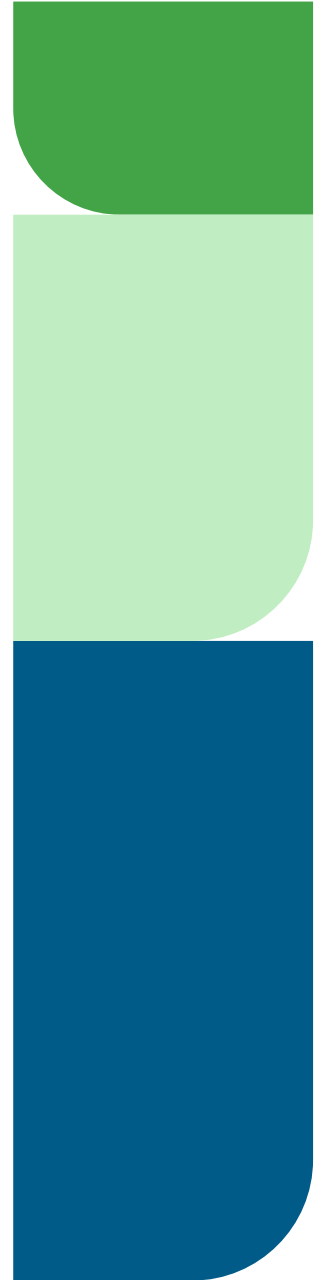
Förbereda vägen – vad kommer att hända?

- Ångest
- Rädsla
- Ilska
- Tomhet
- Kunskapsluckor
- Ensamhet
- Sorg

Tips

- Pärlarmband – "Bära sitt eget värde"
- "500 -lappen"
- Förklara med bilder - rita
- Safe place och Snorkel appen
- "Vad vet du" kort
- Tidslinjen

Din kropp är som en tryckbarometer

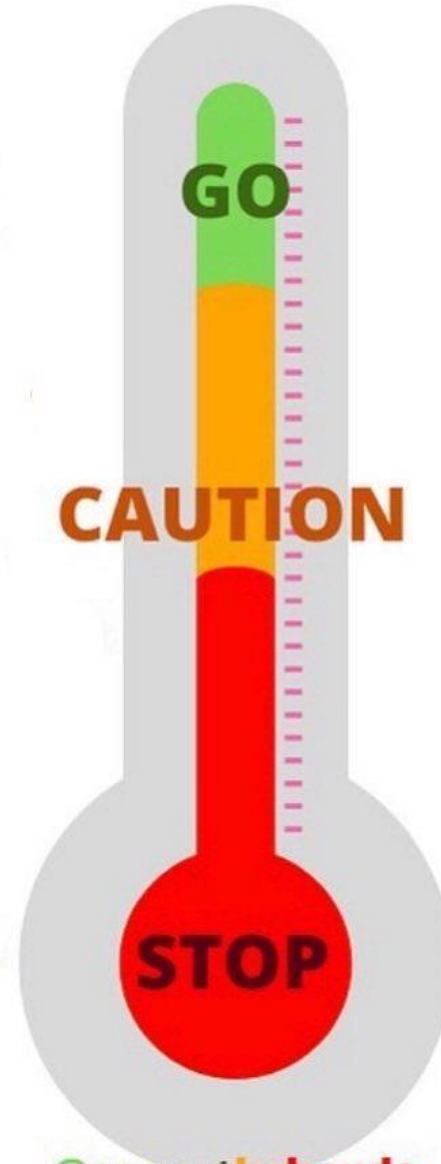
#Traumaskolan

Avslappnad kropp
Fysisk trygghet

Ökad oro
Obehags
känslor

Muskelspänningar
Hjärtrusning
Energibrist
Nedsatt logik
Orolig mage

Trygghet
Säkerhet
Tydlighet

Ångest
Förvirring
Otrygghet
Osäkerhet

Rädsla
Ilska
Dissociation
Överlevnad

@seerutkchawla

Betydelsen av motståndskraft hos personal

- Ökade risker hos professionella framför allt att möta sexuellt traumatiserade
- Viktigt att stärka förmåga hos personal att orka/våga möta "en annan verklighet" med komplexa problem
- Viktigt att ha en struktur på arbetsplatsen som förebygger sekundär traumatisering – "andra sidan" av TMO

Litteraturtips – "Bokklubb"

- Caroline Engvall; *14 år till salu*, *Skamfläck*, *Skuggbarn*.
- Sophie Adolfsson; *Det känns konstigt att vakna i sin egen säng*.
- Anna Lysty & Ulrika Olson; *Den tusende gången*.
- Katia Wagner; *Alexandra mannen*
- Vanessa Springora ; *Samtycket*

Bra länkar

- <https://www.srhr.se/kurssida/sexit>
- Pod "Sex på arbetstid". www.SRHR.se
- <https://www.rvtsvest.no/toleransevinduet/>
- #intedinhora Rapport "Ingen hörde ropen på hjälp" finns att ladda ned från sidan <https://nyarsloftet.nu/>
- [Unga och sexuellt våld GN och IL 2020.pdf \(lu.se\)](#)
- [Vald-i-ungas-nara-relationer-digital.pdf](#)

Mer länkar:

- [Unga Sex Och Internet Efter MeToo 2021.pdf \(triggerfish.cloud\)](#)
- [Utsatthet för både hedersrelaterat våld och förtryck och prostitution och människohandel | Jämställdhetsmyndigheten \(jamstalldhetsmyndigheten.se\)](#)
- [Jämställdhetsmyndighetens webbutbildningar - Jämställdhetsmyndigheten | Utbildningsplattform \(jamy.se\)](#)
- [OKSE-Rapport-A5-webb.pdf](#) alla tittade med ingen såg

LUNCH

12 - 13

Minna 16 år

Minna kommer från en lite mindre stad och är uppvuxen i en socioekonomiskt stabil miljö och hon var duktig i skolan. I samband med föräldrarnas skilsmässa är det mycket bråk hemma och hon känner sig ensam och inte sedd.

När hon är 13 blir hon kär i en kille som är ett par år äldre. Han tillhör ett av stadens kriminella gäng. Hon tillbringar mycket tid med honom och hans kompisar och allt mindre tid hemma. Successivt blir förhållandet allt mer våldsamt och kontrollerande. Hon tvingas ha "sex som straff" när hon sagt något fel eller haft fel kläder på sig.

Hon börjar ta droger tillsammans med pojkvännen och beskriver hur hon snabbt vänjer sig vid en vardag med droger, vapen och hot.

När killen gör slut efter 1 år blir hon kort därefter ihop med en ny kille från samma gäng. Nu blir hon också ofta tvungen att ha sex med hans kompisar.

Minna börjar må allt sämre och börjar skära sig och ta allt mer droger och det blir svårt att klara skolan. När hon försöker ta sig ur relationen med pojkvännen blir hon utsatt för grova hot och hon blir till slut tvungen att berätta för skolkuratoren om sin situation och som kontaktar föräldrar och socialtjänst. Efter en period av att försöka hitta olika lösningar för Minna tas beslut om SiS placering.

Kim 17

Kim blev utsatt för sexuella övergrepp av sin pappa från hon var 5 år gammal. Hon fick redan i 13 års ålder stora drogproblem och började som 14 åring sälja sex. Beroendevården och socialtjänst blev tidigt inkopplade och hon fick stora insatser men det framkom aldrig att hon blev sexuellt utsatt i hemmet.

När hon var 16 år placerades hon på behandlingshem för sina drogproblem och hon trivdes bra där och lyckades bli drogfri. Dock fick hon då mycket svåra PTSD symtom i form av flashbacks från övergreppen, mardrömmar och panikångest. Hon fortsatte därför att kontakta män på internet och rymde ut från behandlingshemmet på nätterna och sålde sex till män som kom i sina bilar på vägen utanför behandlingshemmet. Kim beskriver att det var bättre att få bilder i hjärnan av främmande män än att få minnesbilder av pappan. Detta blev dock en kortvarig strategi som hela tiden tvingade henne till nya kontakter med män.

Till slut sa personalen på behandlingshemmet att de inte kunde ha kvar henne för de kunde inte "skydda henne mot sig själv". Hon blev därför placerad på ett SiS boende.

Samira 18 år

Samira växte upp ensam tillsammans med sin missbrukande mamma. I hemmet blev hon vittne till våld mellan mamman och olika män som mamman var tillsammans med. På grund av hemsituationen blev Samira placerad i olika fosterhem men trivdes aldrig i något av dem och rymde flera gånger. Hon hamnade som 12 åring in i drog och alkoholproblem och blev från 12 års ålder utsatt för flera våldtäkter.

Efter flera år av utsatthet och drogproblem blir hon till slut placerad på ett SiS boende. På boendet är hon utåtagerande och "skryter" för de andra tjejerna och för personalen om alla våldtäkter hon varit med om. Hon berättar om olika våldtäkter på ett liknande sätt med samma detaljer vilket får personalen och de andra ungdomarna att tvivla på att det stämmer.

Samira är också "sexuellt utmanade" och "flörtig" mot den manliga personalen.

Diskussion kring fallbeskrivningar

Övergripande fråga:

Utifrån förståelsen av sexuell riskutsatthet, erfarenhet av sexuellt våld och reaktivt beteende - hur kan denna förståelse och kunskap genomsyra omhändertagandet på SiS?

- Bemötande i vardagen?
- Behandlingsinsatser?
  - Vad gör vi bra idag?
  - Vad behövs ändras/läggas till?
  - Rutinfrågor i ankomstsamtal utifrån sexuell riskutsatthet och erfarenhet av sexuellt våld?

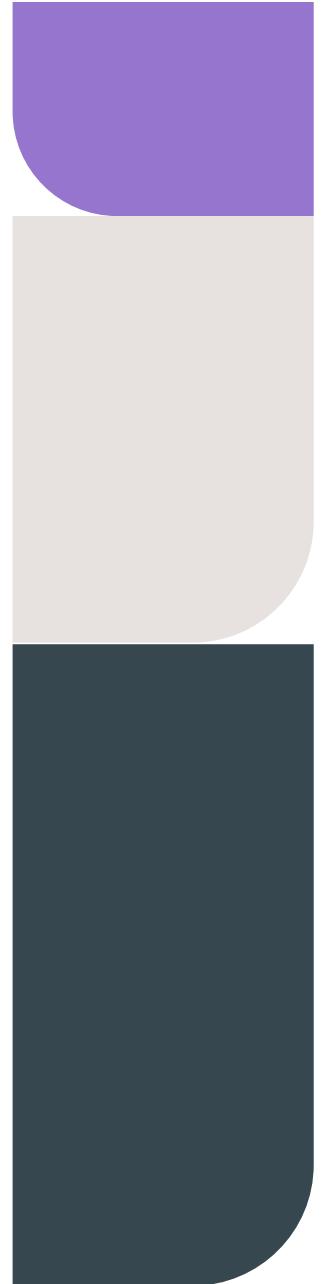
SMC Pilen

- 0737-219442
- anneli.sundgren@vgregion.se
- eva.damberg@vgregion.se
- lotta.von_mentzer@vgregion.se

Paus

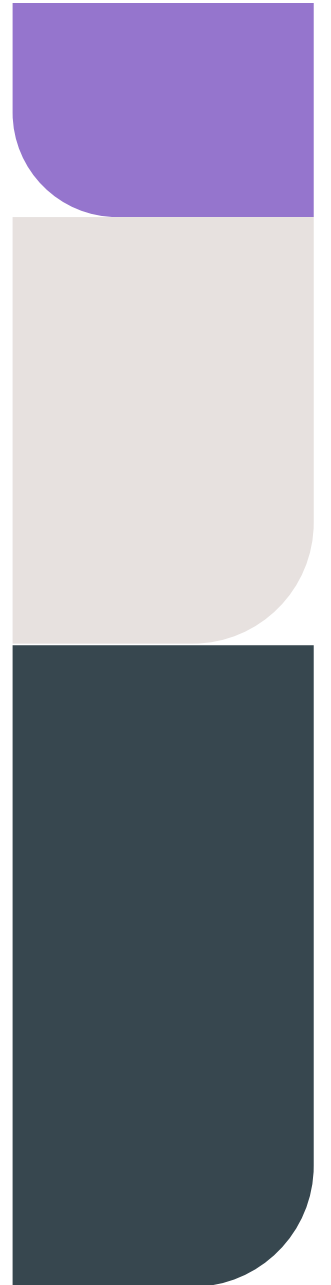
Hemuppgift: Få in SRHR-perspektivet i arbetet

- **Arbetsätt och åtgärder**
  - Bemötande och språk
  - Rutiner och metoder
  - Reflektion och diskussion
- **Vilka situationer?**
  - Återkommande och specifika tillfällen
  - Typ av situation? (spontan eller planerat)
- **Själv och/eller med andra?**

Hemuppgift: Få in SRHR-perspektivet i arbetet

- **För loggbok** - skriv ner tankar och reflektioner minst en gång i veckan.
- **Redovisning i smågrupper vid nästa utbildningsdag:**
  - Lärdomar och reflektioner kring situationer du varit med om
  - Berätta om **två** situationer

Individuell loggbok för hemuppgift: Få in SRHR-perspektivet i arbetet

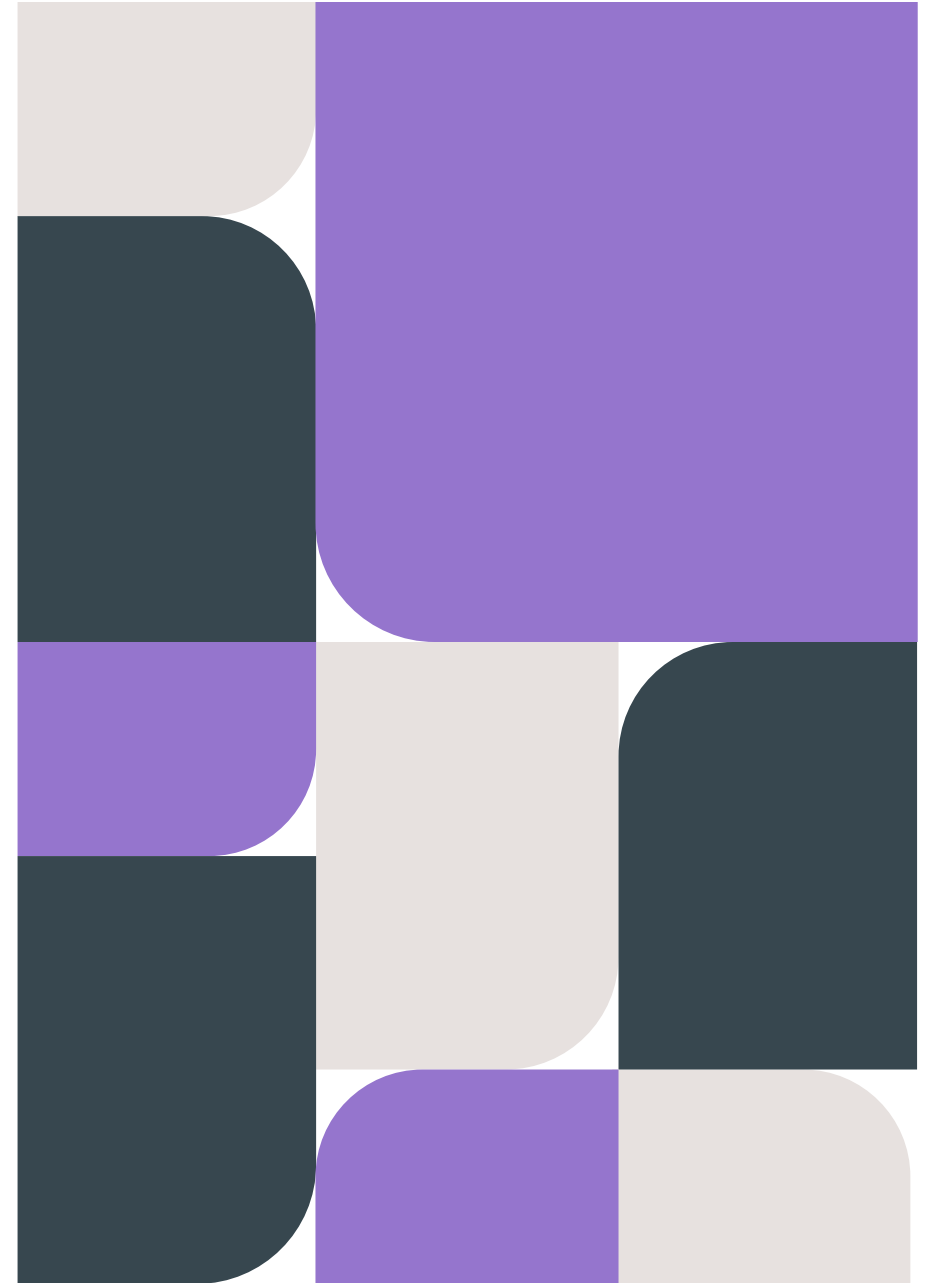
Instruktion:

1. Fundera över vad **du** kan göra för att synliggöra och stötta ungdomar när det gäller sexuell hälsa och utsatthet.
2. Fundera över **hur** och **när** du kan föra in förändringar i ditt arbete
3. **Testa** att göra förändringar utifrån kunskapen du tillgodogjort dig under utbildningen. Förändringar kan till exempel vara en ny fråga du ställer på rutin eller att du initierar samtal med ungdomar utifrån din nyvunna kunskap. Det kan också handla om att analysera hur språkbruket i arbetsgruppen är färgat av genus- och sexualitetsnormer, och bli mer medveten om ditt språk och bemötande.
4. **Utvärdera** och **reflektera** över dina förändringar. Hur gick det att genomföra dem? Vad lärde du dig? Något du skulle gjort annorlunda? Vad gick bra?
5. Välj ut **två situationer** där du arbetat med dina förändringar. På utbildningsdag två ska du berätta om dessa i mindre grupper.

VAD och HUR? Beskriv vad du ska göra.	VARFÖR? Vad är syftet? Vad vill du uppnå?	NÄR och VAR? Vilka situationer, platser och tider?	REFLEKTION Vad hände? Hur upplevdes situationen? Gick det som planerat? Vad lärde du dig? Vad kan bli bättre?

Grupparbete: Hemuppgift

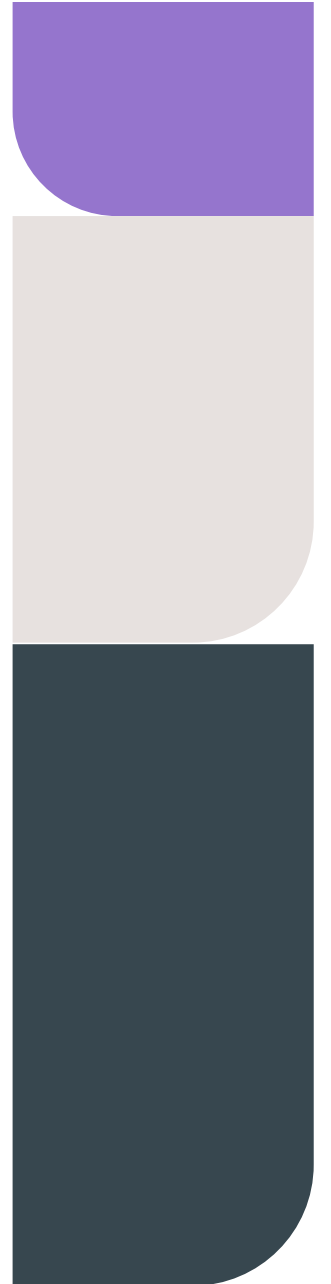
Diskutera i smågrupper

Till nästa gång

Onsdagen den 17 april kl 8:00 – 12:00 (digitalt)

- Öva, testa och träna på att få in SRHR i arbetet och föra loggbok
- Förbered muntlig presentation om två olika situationer som ni ska redovisa i smågrupper

Dags att utvärdera
dagen!

Du är anonym!

Utvärdering utbildningsdag 1 SRHR på SiS

TACK!

VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN

Kontakt

Eva.rundberg@vgregion.se
Tanya.charif@vgregion.se
anneli.sundgren@vgregion.se
eva.damberg@vgregion.se
[lotta.von mentzer@vgregion.se](mailto:lotta.von_mentzer@vgregion.se)